

“Cal fugir de les ciutats excessivament escenogràfiques”

Oriol Bohigas

(Barcelona, 1925) és
arquitecte i urbanista.

Amb la seua crítica
ha fet reflexionar sobre
el model de ciutat,
i de país, que tenim.

La globalització ofega
els més petits,

però ahora ha obert
la porta a un nou tipus
de resistència

ciudadana i a noves
alternatives.

De tot plegat,
en parlem ara amb
ell mateix.

Què hi entén, per un món globalitzat?

—Si aquest terme vol dir res, entenc que és un món sotmès a l'imperi del liberalisme, a la pressió salvatge de l'economia, al comandament unitari de les grans decisions. És evident que el món s'ha globalitzat. Una altra definició, per exemple, fóra la de ciutat globalitzada. Aquesta concerneix els problemes que es deriven de la primera: l'ocupació territorial del sistema urbà. La globalització ha portat a una redefinició del paper que fins ara han tingut les ciutats.

—Aleshores, hi ha una ciutat global?

—Acceptant que avui el món es troba molt globalitzat, la ciutat hi exerceix un paper molt important. D'un temps ençà, les ciutats tenen tendència a donar prioritat als serveis, és a dir, a terciaritzar-se. És evident que la Barcelona d'avui, en comparació amb la Barcelona del segle XIX, és una ciutat que ha perdut una bona part de la indústria i ha guanyat en nombre d'oficines, de comerços, de serveis... En definitiva, la ciutat és avui, en un món globalitzat, un gran centre de serveis i de distribució. Les ciutats tenen, doncs, un rol molt important en aquesta globalització, que és el d'absorbir la centralització de tots els serveis.

—El 1992 serví perquè Barcelona executara importants reformes urbanístiques i es projectara internacionalment. I del Fòrum 2004, què en pensa?

—Quan es plantejà el Fòrum 2004, es féu com una voluntat que fos un incitador de noves reformes urbanístiques.

Hi ha la teoria, o més aviat l'experiència històrica, que Barcelona ha sofert grans canvis urbanístics en ocasió de grans esdeveniments. Els Jocs Olímpics van aconseguir moltes reformes que altrament haurien estat molt difícils; la reforma de la façana marítima, l'ampliació de l'aeroport, la línia del Tren d'Alta Velocitat... El Fòrum 2004 pot ser una altre esdeveniment, en aquest cas el de la unió de moltes cultures, útil per a emprendre noves actuacions urbanístiques.

—Entre aquesta Barcelona, i la capital d'Espanya, hi veu gens de lluita per presidir les relacions amb la resta d'Europa?

—No crec pas que n'hi hagi gens, i en el cas que així fóra sempre acabaria guanyant Madrid. Barcelona ha perdut “rànkning”, quant a empenta política, econòmica, social i cultural, respecte d'Espanya. Això no vol dir que en uns altres aspectes Barcelona no sigui, per exemple, més agradable que Madrid a l'hora de viure-hi. Però els grans museus, la gran cultura, els centres de decisió econòmica i política són a Madrid. El que ha de fer Barcelona és lluitar per no perdre més del que ja ha perdut i mirar de trobar alguna fórmula d'especialització en algun camp que no li pugui ser arrabassat per Madrid.

—Per exemple?

—Per exemple en alguns camps que no interessin els polítics de la Generalitat de Catalunya: la cultura, un cert tipus de cultura. És evident que un govern que al cap de quinze anys no ha sabut acabar el Museu Nacio-

“Crec que València adquireix una prosperitat i una força econòmica que pot desbancar Barcelona en moltes activitats. És una operació dirigida des de Madrid, que vol que València sigui la contrapartida forta de Barcelona.”

nal d'Art de Catalunya, no tan solament no s'interessa per la cultura, sinó que hi escup amb malvolença i males intencions. La cultura és una cosa arraconada a Catalunya pels qui hi han de decidir, que són els governants. La societat civil, d'una altra banda, no pot resoldre tota sola aquesta qüestió, perquè qui n'ha de fixar les bases econòmiques, imprescindibles, és una institució governamental. Catalunya, no tan solament no ha sabut trobar un camp específic d'activitats, sinó que en camps com el de l'economia no ha defensat prou bé els seus interessos. Que a Barcelona, a hores d'ara, no se sàpiga on anirà el TGV, per exemple, és un signe ben clar que les autoritats barcelonines, i catalanes en general, no demostren gens de preocupació pel fet. Que Madrid no se'n preocupi, doncs és prou natural.

—En la relació Espanya-Catalunya, i endinsant-nos en el camp de la política,

què manca perquè Barcelona pugui fer de capital?

—Com pot ser capital, si no té un aeroport transoceànic, si no té TGV, i si pràcticament no té metro? Durant aquests darrers deu anys Madrid ha fet vuitanta quilòmetres de metro i Barcelona només n'ha fets 2,5. Parlem d'una força capitalina molt diferent. Barcelona hauria de tenir un aeroport transoceànic per a la gent que viu de València a Marsella. I si no en té cap, mai no serà, per exemple, capital aeronàutica d'aquest territori.

—Vol dir que els aeroports funcionen de nexos d'unió de l'economia actual?

—Aeroports, n'hi ha de moltes classes, però a un aeroport transoceànic hi ha els centres d'operacions de les companyies aèries més importants, les instal·lacions on s'adoben els aparells i els dipòsits de material... I l'aeroport de Madrid-Barajas n'és un, com el d'Amsterdam o París, però no pas el de Barcelona. Hi ha un pla d'ampliació de l'aeroport del Prat, i potser amb això s'aconseguirà d'equiparar les prestacions que ofereix la ciutat a les de ciutats europees de primer ordre. Però a Madrid no tenen pas la més mínima intenció de convertir el Prat en un aeroport central adequat a una metròpoli europea, sinó que volen deixar-lo com un aeroport regional.

—I aquesta qüestió està en mans de la Generalitat, o és que Madrid no dona?

—És obvi que Madrid no dona, però també que els catalans demanem malament, o fora de temps. En els Jocs Olímpics, el govern central de Madrid va participar-hi, i la Generalitat no, per exemple. No ha demostrat interès per fer costat als interessos de Catalunya en moltes qüestions. I quan parlo de la Generalitat, no em refereix-ho pas al partit que hi governa, sinó també al de l'oposició. Fins fa ben poc no havia sentit parlar el PSC de qüestions com el TGV, l'ampliació de l'aeroport ni, menys encara, de la cultura o l'educació.

—Suara parlàvem de la possibilitat que Barcelona fóra la capital aeronàutica d'un territori que aniria de València

a Marsella. Parla de l'eix mediterrani, veritat?

—Sí, d'un eix que, si més no, existeix geogràficament, i la realitat geogràfica s'imposa amb conseqüències econòmiques i culturals. Si em demanes per l'existència de l'eix mediterrani, et dic que sí, que és evident que existeix.

—A la ciutat de València s'han emprès, aquests darrers anys, projectes urbanístics que van en la direcció dels projectes fets a Barcelona. Quina opinió li mereixen?

—Jo crec que València adquireix una prosperitat i una força econòmica que pot desbancar Barcelona en moltes activitats. Aquesta és una operació que es dirigeix, clarament, des de Madrid, que vol que València sigui la contrapartida forta de Barcelona, i pel camí que van ho aconseguiran. Però València fa moltes errades, com la famosa Ciutat de les Arts i de les Ciències. Ho trobo un disbarat. Em sembla molt bé que una ciutat com València vulgui tenir edificis d'abast internacional, com el Palau de Congressos, el Palau de la Música, la mateixa Ciutat de les Ciències, que no deixen de ser, d'una altra banda, sistemes de finançament. Però no tot es justifica prou. Potser la Ciutat de les Arts i de les Ciències situarà València en el mapa de les destinacions turístiques d'una gran part del món, però crec que la ciutat necessita coses molt més importants que no pas aquesta escenografia sense contingut real. Amb tots els milions que s'hi han gastat s'haurien pogut resoldre la majoria de problemes educatius o culturals que té la ciutat i fugir d'un model de ciutat excessivament escenogràfica.

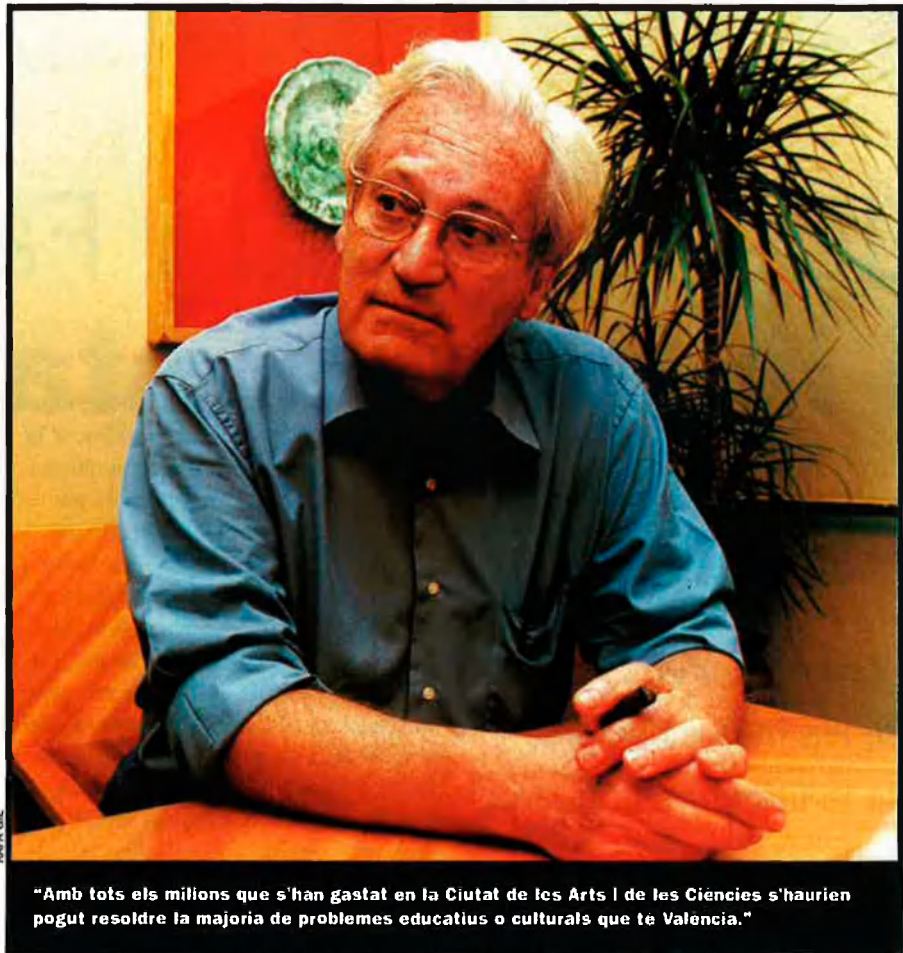
—Podria definir una mica més l'interès de Madrid per València en matèria d'infraestructures?

—Bé, València és la sortida a l'eix mediterrani des de la potència de Madrid. Amb el govern del Partit Popular això ha estat més fàcil. És evident la pèrdua de l'ús del català a València, com també ho és que Madrid té tendència a trobar la co-capitalitat a València, més que no pas a

Barcelona. També hi ha ajudat el fet que, tant a València com al govern de l'estat, el PP hi governi amb majoria absoluta, en el sentit que, amb això, València ha rebut més protecció econòmica i política. Aquesta tranquil·litat que brinda a Madrid el fet que els indicis de nacionalisme a València siguin tan confusos, dóna moltes facilitats a un partit tan centralitzat com és el PP.

—A València l'ampliació de l'avinguda de Blasco Ibáñez ha provocat la reacció dels veïns d'un dels barris afectats, el Cabanyal. És una avinguda necessària?

—L'ampliació de Blasco Ibáñez és un disbarat promogut per l'alcaldessa de la ciutat, Rita Barberà, que té la voluntat de fer-ne la seva obra més important. En primer lloc, crec que la part del barri marítim del Cabanyal que desapareixeria amb la construcció de l'avinguda és precisament la més interessant, des del punt de vista urbanístic, d'aquest barri, allí on es conserven els edificis d'una o dues plantes. De totes formes, vull deixar clar que jo crec que sempre que es vol millorar una ciutat s'ha d'acceptar la política d'enderrocaments. A València es construí el carrer de la Pau, o a Barcelona la Via Laietana, tirant a terra parts de la ciutat. La modernització de les ciutats sempre s'ha fet tirant-ne a terra una part. Però en el cas del Cabanyal és un error el plantejament de l'ampliació. És un barri que no necessita que se n'enderroqui gaire res. A mi, em sorprèn, perquè té una estructura que em recorda la del barri de la Barceloneta, però amb carrers que tenen fins a vint metres d'amplada, els mateixos metres d'alguns carrers de l'Eixample de Barcelona. Ningú no creu que per arribar a mar calgui fer carrers més amples que aquests. Una altra qüestió és la necessitat urgent que té el barri del Cabanyal d'una intervenció urbanística important. S'hauria d'abandonar aquesta idea de l'ampliació de l'avinguda i substituir-la per un projecte d'estudi detallat, illa per illa i casa per casa. Cal tractar aquest barri amb molta

"Amb tots els milions que s'han gastat en la Ciutat de les Arts i de les Ciències s'haurien pogut resoldre la majoria de problemes educatius o culturals que té València."

estima, mantenint-ne el caracter marítim i permetent-hi una arribada còmoda a mar. Parlem de la connexió de la ciutat amb la mar, de manera que el Cabanyal s'ha de tractar com un barri potent, bo i adaptant-lo a una relació ciutat-mar.

—És possible de guanyar lluites en política urbanística?

—Sí, i de fet la Plataforma Salvem el Cabanyal ja ha guanyat. Em penso que, al final, no es farà l'ampliació de l'avinguda de Blasco Ibáñez. En un moment en què, com dèiem abans, la ciutat és dominada per poders mundials inconfessables, el que ha de fer la gent és sortir al carrer. Sóc bastant optimista, en aquest sentit, perquè crec que, com a efecte de la globalització, vivim un moment pre-revolucionari. L'auge dels moviments nacionalistes a moltes regions europees, o el fet que s'organitzin contestacions contra la globalització a les grans reunions internacionals, vol dir que

alguna cosa passa. I el dia que tots plegats arribem a tenir una consciència de Tercer Món, una revolució serà inevitable.

—I les ciutats seran el centre d'aquesta revolució?

—Per força, no hi ha res que no sigui ciutat avui dia. Pensa que a les ciutats europees l'augment de la pobresa evoluciona a un ritme esfereïdor. No és que cada dia els pobres siguin més pobres, sinó que cada dia n'hi ha més, de pobres. Gent que no pot mantenir un habitatge, ni permetre's una alimentació mínima. Els immigrants, els *okupes*, poden ser col·lectius que presideixin els canvis. El dia que Barcelona, com passa ja en algunes altres ciutats europees, tingui el 20% o el 25% de població immigrada, i que aquesta gent no tingui ni casa ni escoles, ni feina, ja veurem què passarà.

Pau Caparrós